אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

ואתא ישראל וחתי חתוי בגחלים. מכולה שמעתין משמע דבעינן שיהא הישראל מקרב הניסוך קלת ומה שנהגו להשליך קיסם לתנור סומכין על מה [1] שיש בדברים שבין בני בבל לבני ארץ ישראל דקאמר בני בבל משליכין קיסם לתנור ובני מערב אומרים קיסם זה מה מעלה ומה מוריד ואנו נמשכין אחר בני בבל ותלמודם: **תנו** רבנן הקפריסין וביצה צלויה. אין להקשות מהך ברייתא לחזקיה ובר קפרא דשרו דתנאי מינהו וקשיאי מר' יהודה הנשיא הנזכר בזאת הברייתא: **אי** משום גיעולי עובדי כוכבים נטל"פ מותר. משמע דהכי הלכתא וגם רבי יהודה הנשיא התיר השמן ואפילו ב"ש וב"ה שגזרו עליו הכי סבירי להו כדפירשתי לעיל מיהו מדבש דאמרינן לקמן (דף לט:) נותן טעם לפגום מותר אין לאיה דשאני התם דפוגם אפילו בעין אבל שמן כשהוא בעין ה"ל לשמא ואפ"ה לפגום מותר וגם מרבא דאמר בפרק בתרא (לקמן סח:) הלכתא נותן טעם לפגום מותר אין לאיה דהתם פוגם מעיקרו אפילו בעין דומיא דעבבר בשיכרא דאיירי התם וקי"ל נמי דסתם כלי עובדי כוכבים אינו בני יומן מדשרינן מישמא שליקא ושמן ומילתא נמי שרי אי לא דחזרפיה מחליא ליה וכן פוסקים רש"י ור"ת והר"י דסתם כליהם אינו בני יומן והיינו טעמא לפי שהוא ספק ספיקא ספק נשתמשו בו היום או אתמול ואפי' נשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו דבר שהוא פוגם בעין או דבר שאין נותן טעם [וע"ע תוס' חולין מ: ד"ה השומען]: התם

ומגיסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הכנסת ואינה חוששת איבעיא להו הניח עובד כוכבים והפך ישראל מהו אמר רב נחמן בר יצחק ק"ו גמרו ביד עובד כוכבים מותר גמרו ביד ישראל לא כ"ש איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה א"ר יוחנן [2]בין שהניח עובד כוכבים והפך ישראל בין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים אמר רבינא [3]הלכתא הא ריפתא דשגר עובד כוכבים ואפה ישראל א"נ שגר ישראל ואפה עובד כוכבים א"נ שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים ואתא ישראל וחתה בה חתויי שפיר דמי דג מליח חזקיה [4]שרי ור' יוחנן אסר ביצה צלויה בר קפרא שרי ור' יוחנן [5]אסר כי אתא רב דימי אמר אחד דג מליח ואחד ביצה צלויה חזקיה ובר קפרא שרו ורבי יוחנן אסר ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא אמרו ליה ביצה צלויה מאי אמר להו חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר ואין דבריו של אחד במקום שנים אמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כוותיה דרבי יוחנן אשקיוהו [6]נגוטא דחלא ונח נפשיה ת"ר [7]הקפריסין והקפלוטות והמטליא והחמין והקליות שלהן מותרין ביצה צלויה אסורה [8]שמן רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו תניא היא המטליא היא פשליא היא שיעתא מאי שיעתא ארבב"ח אמר רבי יוחנן הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ורבה בר בר חנה דידיה אמר הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ולא פליגי מר בשניה ומר בשניה [9] מייתו ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא וביזרא דשבלילתא ותרו להו בהדי הדדי בפשורי ושבקו ליה עד דמקבל ומייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא ותרו בהו גרגישתא ומדבקין ביה ועיילין לבי בני אדנפקו מלבלבי ואכלי מינייהו וקיירי מבינתא דרישייהו עד טופרא דכרעייהו [10]אמר רב אשי אמר לי רבי חנינא מילין ואמרי לה במילין ת"ר הכוספן של עובדי כוכבים שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ביורה קטנה מותר ואיזו היא יורה קטנה א"ר ינאי כל שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה ודלמא [11]אדמויי אדמוה ועיילוה אלא כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה והתניא [12]אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד נותן טעם לפגם אסור הא כמ"ד [13]נותן טעם לפגם מותר אמר רב ששת האי מישחא שליקא דארמאי אסור אמר רב ספרא [14]למאי ניחוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל הוא כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר בעו מיניה מרבי אסי הני אהיני שליקי דארמאי מאי חוליי לא תיבעי לך דודאי שרו מרירי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעאי מאי אמר להו מאי תיבעי לכו דרבי [15]אסר ומנו לוי שתיתאה רב שרי אבוה דשמואל ולוי אסרי בחיטי ושערי כ"ע לא פליגי דשרי בטלפחי דחלא כ"ע ל"פ דאסיר כי פליגי בטלפחי דמיא מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן ואיכא דאמרי בטלפחי דמיא כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי בחיטי ושערי מר סבר גזרינן הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן אמר רב תרי מיני שתיתאה שדר ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב [16]משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי: **וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין:** [17]אמר חזקיה לא שנו אלא שדרכן [18]אבל בידוע אסור אפילו בהנאה ומ"ש [19]ממוריים דשרו רבנן בהנאה התם לעבורי זוהמא הכא למתוקי טעמא ורבי יוחנן אמר אפילו בידוע נמי מותר ומאי שנא ממוריים לר"מ דאסיר בהנאה התם

---

[1] מגיסה. מהספכת בכף: **דשגר עובד כוכבים.** הסיק בתנור: חתיית גחלת מחממת ומוציאה חוס הגחלים: **דג מליח.** שמלחו העובד כוכבים ובמליחתו הוא נאכל בלא בישול: **חזקיה שרי.** דלאו הוא בישול: **ור' יוחנן אסר.** דזהו בישולו: **ביצה צלויה.** שצלאה עובד כוכבים: **כר קפרא שרי.** הואיל ובליע אוכל דיליה ולא נגע עובד כוכבים באוכלא: **אשקיה.** אשקיוהו לרב זביד: **נגוטא דחלא.** הכך דבי ריש גלותא דלא הוו מעלו משום דאמתיר עלייהו: **הקפריסין.** שומר לפרי הן [2] ממין גלף ודרך לאכלן חיין ויש שטולקין אותן ואם בישלן עובד כוכבים מותרין: **והקפלוטות.** כדרכי נאכלין כמות שהן חיין: **והמטליא.** לקמן מפרש: **והחמין.** מים חמין דהא אין משתנין מברייתם ע"י האור: **וקליות.** נמי לא נשתנו: **שיעתא ביזרא דכרפסא.** זרע של כרפס: **שבלילתא.** פגגריי"א והוא תלתן: **והרו להו.** שורין אותן במים: **דמקבל.** שלומחין: **גרגישתא.** ארזיל"א: **ומדבקין.** הכך ביזרא: **מבינתא דרישייהו.** שיער ראשן. וקמ"ל ברייתא דאי נמי תרו להו בחמימי שרי: **מילין.** דברי חזר הן דלא מלבלבי בחדא שעתא: **במילין.** על ידי דברי לחש של כשפים הן עושין: **הכוספן.** פסולת של תמרים שעשו מהן שכר ומוזגין אותן: **כל שאין לפור דרור כו'.** שפיה קלר דבהא ודאי לא איכשל דבר טמא דניחוש לגיעולי עובדי כוכבים: **ודלמא אדמויי אדמוה.** נתחזה לאכרים והכניסוה ונתבשלה בו ועכשיו פלגו הטעם בחמין הללו: **אלא כל שאין ראש לפור דרור כו'.** ואין לך תחיכת איסור קטנה מזו: **נותן טעם לפגם.** פלוגתא היא בפ' בתרא (לקמן סח:) וכל גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם שהרי נתבשל האיסור אתמול וכבר הופג טעמו ונפסל בלינה חוץ מקדירה בת יומא דנותן טעם לשמא הוא ואסור: **איערובי.** שמא נתערב בו יין: **סרי.** מסריח: **אהיני.** תמרים: **חולי לא תיבעי לך.** מתוקים ודאי שרו דאי משום בישולי עובדי כוכבים הרי נאכלין חיין: **מרירין.** אינן נאכלין ובישולן מתקן: **מציעאי.** נאכלין חיין ע"י הדחק: **שתיתאי.** תגשיל העשוי מקמח של קליות שייבשן בתנור ויש שעושין אותו מקמח עדשים ולפי שהן מתוקין יותר מדאי נותן שם חומץ: **בחיטי או שערי.** אין דרך לתת שם חומץ: **טלופחי.** עדשים: **ואיש דאמרי בטלופחי** (ג) **ומיא כ"ע לא פליגי דאסור.** דמיתלף בטלופחי וחלא: **וספות.** כלים להשתמש כמו שומרי הסף (אסתר ג): תרי זימני כתיב קלי בקרא והיינו תרי מיני שתיתא: **ומאי שנא ממוריים.** דרובא דעלמא שדו ביה חמרא והוי בידוע: **התם חמרא לעבורי זוהמא.** דדגים והוי כמאן דאזיל לאיבוד: התם

---

[3] קמח וקלי ופול ועדשים וקלי. בנהרדעא מפקי צני צני שתיתא דארמאי ולית דחש להא דאבוה דשמואל ולוי: **פ"קא** וכבשים שדרכן לתת בהן יין וחומץ. אוקמה חזקיה בשדרכן לתת ואינו ידוע בודאי שנתן בהן. אבל בידוע שנתן בהן יין או חומץ אסורין אפי' בהנאה. ור' יוחנן אמר אפי'

---

[4] גלגלה לחסר כלון וכערוך ערך שתיתא אית לוקמין תביאה שלא הביאה שלים ומייבשין אותה בתנור ועושין מאכל מן הקמח עכ"ל ואולי דכן נ"ל גם כאן בדברי רביני.

עין משפט נר מצוה

קנז א מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הל' יח סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף ו:

קנח ב מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף ט:

קנט ג מיי' שם הלכה יז סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף יג:

קס ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף יד:

קסא ה מיי' שם הל' כד:

קסב ו מיי' שם הלכה כב סמג שם טוש"ע י"ד סי' קג סעי' ד וסי' קיד סעיף ז:

קסג ז מיי' שם הל' כ סמג שם עוש"ע י"ד סי' קיג סעיף טו:

קסד ח מיי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיד סעיף י:

רבינו חננאל

וכן אשה שאין שם חששא שמא תחליף שופתת קדירה ע"ג כירה ועובדת כוכבים מגיסה בה עד שתצא מן המרחץ. או עד שתבא מן השוק: איבעיא להו הניח עובד כוכבים והפך בו ישראל מהו. ופשיטנא א"ר יוחנן בין שהניח עובד כוכבים והפך בו ישראל ובין שהניח ישראל והפך עובד כוכבים מותר. ואינו אסור אלא עד שתהא התחלתו וגמרו ביד עובד כוכבים. ובלבד שלא תהא ביד עובד כוכבים בישול כמאכל בן דרוסאי: פת א"ר אחי שלש מלאכות יש בה. איזו אתת מהן (ביד) [שהייתה ע"י] ישראל שרי. הלכך שגר עובד כוכבים ואפה ישראל. או שגר ישראל ואפה עובד כוכבים. או שגר עובדי כוכבים ואפה עובד כוכבים וישראל (הרי הא הדרי) [חתי ביה חתויי]. פי' חתה בגחלים שפיר דמי: דג מליח וביצה צלויה ביד עובד כוכבים חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר. ואסיקנא אמר רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כר' יוחנן. פי' נגוטא דחלא. כוס של חומץ: **ת"ר** הקפריסין והקפליטאות והמטליא והחמין והקליות של עובדי כוכבים מותרין. ביצה צלויה אסורה. שמן ר' יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו. תנא היא מטליא היא פשליא היא שעיתא. פי' ביזרא דשבלילתא. זרע הלתן. פי' וקיירי מבינתא דרישיהו עד טופרי דכרעייהו. ומצטננין משערת ראשם עד צפרני רגליהם: ואמר רב אשי אמר לי הונא מלין. פי' אלו הדברים מילי בעלמא אינון כלומר אינן ממש. ואמרי לה במילין כלומר אינן נעשין אלא בדברי כשפים. פי' כוספה גפת של שומשמין [1]שכשמוצאין אותו אין מוצאין אותו אלא במים חמין. וכן כיוצא בהן מחמין להן חמין שיצא השמן כולו והגפת שלהן נקרא כוספן. פי' הדימי הדמיה נתחו נתחים כדכתיב הדמין יתעבד: הא דתניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה. כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר: משחא שליקא שמן מבושל: פי' מסרא סרי מבאיש. ואסיקנא שמן מבושל למאי ניחוש לה אי משום בשולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי. אי משום געולי עובדי כוכבים דבשלי' בכלי העובד כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר. הני

---

[1] חולי ל"ל כשממלין אותו אין ממלין אותו וכו'. [2] גלגלה לחסר כלון וכערוך ערך שתיתא אית לוקמין תביאה שלא הביאה שלים ומייבשין אותה בתנור ועושין מאכל מן הקמח עכ"ל ואולי דכן נ"ל גם כאן בדברי רביני.

מסורת הש"ס

[1] וכשגלגלות ס"ס קמ"ל גלגלה דגרם הלכך], [2] [פי' סוס של מומן. ערוך ערך גגנן], [3] [תוספ' פ"ב ה"ב], [4] [ועיל לו.], [5] [חולין קלט: ע"ש], [6] [גי' הערוך ערך הדס הדומו הדמי דשפעהו כשפע הגדי מרגוש והדמיה כמה דמהדמין גדיא ע"כ ודע דז"ל ברש"י בדביאל ב' פ"ה הדמין מתעבדון לאכרים מתחתמו והרבה יש בגמרא הדומי הדומה ע"כ ודע עוד דגם בערוכין ג. איתא הדומי וכו' בה"ת וכ"ת ג"כ בגיטין מז: וכ"ת בשאלתות סי' קלז, [7] [ועיל לו. לקמן לט.: סה: סו: סח: עה:], [8] [לקמן לט:], [9] [ועיל לט.], [10] [עי' בערוך ס"ס ג'גגן],

תורה אור השלם

1. משכב וספות וכלי יוצר וחטים ושערים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי: שמואל ב יז כח

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומר כשניה היכי עבדו מייתו בחר': (ב) רש"י ד"ה הקפריסין שומר לפרי הן מאילן גלף כע"ל: (ג) ד"ה ואיש וכו' דמיא כ"ע לא וכו' דחלא:

לעזי רש"י

פגגריי"א [פינוגר"ין]. חילבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין). ארזיל"א. חימר, טין.

מוסף רש"י

תרי מיני שתיתאה. שני מיני שתיתא הקרוי בחילי לדוד, אחד של חטים ואחד של עדשים, כענין האמור כאן, קמח וקלי הוא של דגן ופול ועדשים של קלי ממיני של קטניות שמייבשין אותן בתנור כשהן לחין והן מתוקין לעולם ומוחנין אותן ועושין מהן מאכל קטורין שתיתא (שמואל ב יז כח), ממורייס. שומן של דגים (לעיל לט:).

רבינו חננאל (המשך)

אהיני שליקי פי' בוסר והן פגי תמרים שלוקין של עובדי כוכבים. הפגין המתוקין ודאי שרו. מרירי ודאי אסירי דבישול הוא. כי תיבעי לך לא מחיקי ולא מרירי מאי. ופשיט רב אסי לוי אסר להו: שתיתא פי' ג) רב שרי ואבוה דשמואל ולוי אסרו בשתיתא דטלפחי בין במיא כין בחלא דברי הכל אסירא. כי פליגי בשתיתא דחיטי ודשערי. רב סבר לא גזרינן שתיתא דחיטי ודשערי אטו דטלפחי פי' של עדשים. ואבוה דשמואל ולוי סברי גזרינן דחיטי ושערי אטו דטלפחי: אמר רב תרי מיני שתיתא שדר ברזילי לדוד קלי של חטים ושעורים ואחרת קלי של פול ועדשים. שנאמר משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים

התם ידיע ממשו. שהרי מטמאין בו והרוטב נאכל והיין נאכל עמו: **הכא לא ידיע ממשן.** שאין אוכלין הרוטב אלא היין ולא הכניסו הירק לתוכו אלא להתקיים: **הרי זה מוסר** גרסינן: **קירבי דגים.** שומנן: **עוברן.** הן ביצים של דגים: **מפלוסא ואספמיא.** ואין דגים טמאים מצויין שם: **נחנתא.** חילק: **דכב נהרא.** דבב שם הנהר: **דרדיפי.** בכמה מקומות דבדב"ש בלע"ז: **דלא מרבה טינא דג טמא.** קרקעית של אותו הנהר אין מגדל דגים טמאים: **חמרא דימא וחורא דימא.** דקי"ל במסכת חולין (דף קמ.) כל שיש ביס (ב) יש ביבשה (ג) חוץ מן החולדה: **טמא.** ביבשה טהור ביס: (ד) **קדש לה'.** שהם קדש לאסור: **קדש נוגש.** שם דגים שביס: **חיפוסא.** דג טמא: **חפייה כדיקולא.** כיסהו בשל ופילכם בתוכו ונשרו קליפין וגרלו בדפיהם קשקשים דקים: **לגלופתא.** דג ושמו אנגליי"ש: **לחדי יומא.** נגד השמש: **לימחי.** קשקשים דקים: **משילני חיורי.** מתוך שהן לבנות נראין בהן קשקשים שהן שחורין: **שמעיה לההוא דהוה קרי.** לההוא מינא: **באטי.** והוא שם דג טמא: **מחליא ליה.** ממתקו: **מאינני ביתיה.** אשתו. ודרך הרמאים למכור לגוי אילן בשם תכלת: **נפלא ליד.** נפלת לידי. כלומר עכשיו אתה לריך לי: **לריכין לקבל דברי חברות.** מתחלה קודם שיהו נאמנין (ה) לכל דברי חברות שיאכלו בטהרה ושיעשו פירות וכיוצא בהן: **מוכס.** שמתא גזלן: **קשרי מוכס.** תותמות לנותני המכס כדי שלא יתבעום חביריו ומשרתיו פעם אחרת: **חבי"ם.** סימן הוא אלג בשר יין תכלת אסורין

התם ידיע ממשו הכא לא ידיע ממשן: וטרית טרופה וציר שאין בה דגה וכו': מאי חילק אמר רב נחמן בר אבא אמר רב זו סולתנית ומפני מה אסורה מפני שערבונה עולה עמה: (ו) תנו רבנן אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיץ [א]הרי זה מותר יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הים כגון אקונס ואפונס כטספטיים ואכספטיים ואוטנס [ב]מותר אכריז רבי אבהו בקיסרי קירבי דגים ועוברן ניקחין מכל אדם חזקתן אינן באים אלא מפלוסא ואספמיא כי (ג)[ד]א דאמר אביי האי צחנתא דבב נהרא שריא מ"ט אילימא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט השדרה בדוכתא דרדיפי מיא לא מצי קאי והא קא חזינן דקאי אלא משום דמליחי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה קלפי בדוכתא דמליחי מיא לא מצי קאי והא קחזינן דקאי אלא משום דלא מרבה טינא דג טמא אמר רבינא האידנא דקא שפכי ביה נהר גוזא ונהר גמדא אסירי אמר אביי האי חמרא דימא שרי תורא דימא אסיר וסימניך טמא טהור טהור טמא אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר וסימניך (ה)קדש לה' איכא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים (ו)רבי עקיבא איקלע לגינזק אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לחיפושא חפייה בדיקולא חזא ביה קלפי ושרייה רב אשי איקלע לטמדוריא אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לצלופחא נקטיה להדי יומא חזא דהוה ביה ציימחי ושרייה רב אשי איקלע להההוא אתרא אייתו לקמיה (ז) נונא דהוה דמי לשפרנונא חפייה במשיכלי חיורי חזא ביה קלפי [ח]ושרייה רבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא קריבו ליה צחנתא שמעיה לההוא גברא דהוה קרי ליה באטי אמר מדקא קרי ליה באטי ש"מ דבר טמא אית ביה לא אכל מיניה לצפרא עיין בה אשכח ביה דבר טמא קרי אנפשיה [ט]לא יאונה לצדיק כל און: והקורט של חילתית: מ"ט משום דמפסקי ליה בסכינא אע"ג דאמר מר (י)נותן טעם לפגם מותר [יא]אגב חורפיה דחילתיתא מחליא ליה שמנוניתא והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסור עבדיה דר' לוי הוה קא מזבין חילתיתא כי נח נפשיה דר' לוי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה מהו למיזבן מיניה אמר להו [יב]עבדו של חבר הרי הוא כחבר רב הונא בר מניומי זבן תכילתא מאנשי דביתיה דרב עמרם חסידא אתא לקמיה דרב יוסף לא הוה בידיה פגע ביה חנן חייטא א"ל יוסף עניא מנא ליה בדידי הוה עובדא דזביני תכילתא מאנשי דביתיה דרבנאה אחוה דר' חייא בר אבא ואתאי לקמיה דרב מתנא לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא אמר לי נפלת ליד הכי אמר שמואל (יג)אשת חבר הרי היא כחבר (יד)(תנינא להא) דת"ר אשת חבר הרי היא כחבר עבדו של חבר הרי הוא כחבר (טו)חבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן עד שיחשדו וכן (טז)חצר שמוכרין בה תכלת הרי (יז)(הן בחזקתן) עד שתיפסל (יח)ת"ר (יט)אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בתו של עם הארץ שנשאת לעם הארץ וכן עבדו של עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות (כ)אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ אינן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה דברי ר"מ ר' יהודה אומר אף הן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה (כא)וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו תפילין על ידו נשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מוכס על ידו אמר רב חבי"ת אסור בחותם אחד חמפ"ג מותר בחותם אחד חלב (כב)בשר (כג)יין (כד)תכלת אסורין

התם ידיע ממשו. ופ"ת תקשי ליה קנקניס דלא ידיע ממשן ואסר ר"מ וי"ל דהתם כיון דנפלגו היין מן הקנקניס בשל ישראל הוה כמו בעין וידיע ממשן אבל יין לתוך הכבשים לא ידיע ממשן שמתבטל היין בכבשים ולמאי דפרישית לעיל דלא אסר רבי מאיר קנקניס ניחא: **אין** לו עכשיו ועתיד ליגדל לאחר זמן. אומר ר"י דדרים אין לו עיין לו כלומר עיין עליו אם יש לו עכשיו או עתיד ליגדל לאחר זמן והכי דרשינן ביבמות (דף כב:) וכן אין לו עיין לו: **וסימניך טמא טהור טהור טמא.** לכאורה לא קא יהיב האי סימנא אלא להני תרי מיני אחמרא ואחורא אבל אשאר מיני לא דהא בפ"ב דקידושין (דף מא.) אמר רבא מלא שיבוטא והוא עז של יס כדאמר בפ' הפרה (ב"ק דף נה.) הנהיג בעיזא ושבוטא מאי: **ה"ג רש"י** שפר נונא שרי קדש נונא אסור וסימניך קדש לה' **ואיכא דאמרי** קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים. ור"ת גרס איפכא שפר נונא אסור קדש נונא שרי וסימניך (ירמיה ג) קדש ישראל לה' כלומר הש"ס התירו לעמו ואיכא דאמרי קבר נונא שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים אינם מטמאין באהל כלומר אינו טמא וכן משמע בסמוך דמייתי ההיא עובדא דאייתי ההוא נונא דדמי לשפר נונא בתר עובדי דהוא דדמי לחיפושא ולגלופתא דדגים טמאים הם משמע דשפר נונא נמי דג טמא הוא: **אגב** חורפיה דחילתיתא ה"ל בנותן טעם לשבח. ופ"ת דלמגי ליה בקליפה כדאמר (חולין דף ח:) גבי שחטה בסכין טריפה וי"ל דחורפיה דחילתיתא בלע טפי ולא מגי בקליפה וי"מ כמו כן דבגל וקפלוט שנחתך בסכין של עובדי כוכבים דלא מגי ליה בקליפה דאגב חורפיה בלע טפי ושמעתי בשם הר"ם דחילתיתא דוקא דחריף טפי ולא בגל וקפלוט: **אמר** רב חבי"ת בחותם אחד אסור. פרש"י לפי שדמיהן יקרים והר"ר אפריים בר דוד היה אומר הטעם משום דאיתיה לאיסורא בעייה אבל ממפ"ג אינו אלא תערובת אבל אין לומר הטעם משום יוקר שהרי מוריים דמיה יקרים מיין ואין נראה לר' יהודה דהא ודאי לאיכא הרבה מקומות שהיין יוקר יותר כדאמר לעיל (דף לד:) קיסמא דמוריים בלומא קיסמא דחמרא בד' לומי לכך נראה לו יותר טעם רש"י דפי' משום יוקר וכן משמע בסמוך דקאמר מ"ש גביה דלא טרח ומזיף כו' וכן גבי פת דאי איכא גביה כי האי לא טרח ומזיף:

פת

קסח א ב מיי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הלכה כד סמג עשין סב טור ש"ע י"ד סי' פג סעיף א:
קסו ג טוש"ע שם סעי' כ:
קסז ד מיי' פ"ט שם הלכה כד סמג טוש"ע י"ד סי לו סעיף א ג יסי' קג סעי' ו:
קסח ה ו מיי' פ"י מהל' מעשר הלכ' ב ופ"י מהל' מטמא' מאכל ומשקה הלכה ה סמג עשין קלה:
קסט ז מיי' פ"י מהל' מטמא' מאכל ומשקה הלכ' ה סמג שם:
קע ח מיי' פ"ב מהל' איסו"ב הלכה ו:
קעא ט י מיי' פ"י מהל' מטמא' מאכל ומשקה הל' ו ופ"י מהל' מעשר הל' ג סמג שם:
קעב כ ל מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה י סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קיח סעיף א:
קעג מ מיי' פ"ב מהל' איסו"ב הלכה ו סמג עשין סו:

רבינו חננאל

בידוע מותר. וקיימא לן כחזקיה דהוא רבו של ר' יוחנן: והחילק פי' מין דגים קטנים שמו חילק. ואמר רב היא סולתנית והיא דג טהור ומפני מה אסורה מפני שערבונה עולה עמה. פי' דגים טמאים מעורבים בה ועולין עמה: **ירושלמי** אמר ר' יוחנן היא חילק היא טרית טרופה: **ת"ר** דגים שאין להן עכשיו קשקשין ועתידין ליגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיץ. או דגים שיש להן עכשיו ועתידין להשירן בשעה שעולין מן הים כגון אקינס ואפונס וכספתיאוס ואכיפתיאוס ואטונס. אלו כולם שמות של מיני דגים בלשון יון הן וכולן מותרין הן. הואיל וקשקשין נמצאין בהן בין בתחלה בין בסוף. מכריז ר' אבהו בקסרי קרבי דגים ועוברן נקחין מכל אדם. חזקתן אינן באין אלא מפילוסא ואספמיא. שמות של מקומות. כי הא דאמר אביי צחנתא דבב נהרא שריא. ואסיקנא מאי טעמא טינא דבנהרא לא מרבי דג טמא. והאידנא דשפכי בה נהר (נתן) [גוזן] ונהר גומדא אסירא. דאמרינן הני מנהר (נתן) [גוזא] ונהר גומדא אתו. מיכן שרא ר' אבהו דסבר טינא דפילוס ואספמיא נמי לא מרבי דג טמא משום הכי קרבי דגים ועוברייהן של אותו מקום כולן מותרין. אמר אביי חמרא דימא שרי. תורא דימא אסיר וסימנך טמא דארעא שרי בימא. דשרי באורעא אסיר בימא. אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר. אלו הם שמות דגים ידועים. וסימן קדש לה'. כלומר מי ששמו קדש (וחולין) אסור. איכא דאמרי קבר

נונא אסיר. וסימן קברי עובדי כוכבים טמאין. ר' עקיבא חפיה לההוא דג דהוה דמי לחיפושא בדיקולא. פי' חיככו לאותו הדג בכפיפה חדשה ומצא בו קשקשין וטהרו. וכן רב אשי העביר גבו של אותו דג שהיה דומה לשפרנונא על ל) כיור של חרש וראה בו קשקשין וטהרו. ור' אמי החזיק אותו דג שהיה דומה לצלופחא בשמשא דיומא וחזא ביה צמחי ושרייה. נתברר כי אלו חיפושא ושפרנונא וצלופחא כולם דגים טהורים הן. רבה בר רב הונא קריבו ליה באקרא דאגמא צחנתא. שמע גברא דקרי באטי אמר מאי דקמה. פי' נתנחש ואמר אין שם באטי. מה זה שלפנינו כלומר אין זה אלא דבר מכשול יש כאן. לא אכל מההיא צחנתא. לצפרא עיין בה ומצא בה דג טמא וקרי אנפשי' לא יאונה לצדיק כל און. וקורט של חלתית אסור משום שמפסקי ליה בסכין של עובדי כוכבים. ואע"פ שאמר מר כל נותן טעם לפגם מותר. אגב דחורפי' דחלתית ממתקו כח השמנונית של עובד כוכבים והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסיר. עבדיה דר' לוי הוה מזבן חלתית בשוק. בתר דנח נפשיה דלוי שאלו כ) ואמר להו ר' יוחנן עבד חבר הרי הוא כחבר. רב הונא בר (משימי) [מניומי] זבן תכלת לציצית מאשת רב עמרם חסידא ובעא לה למילתא ופשט ליה חנן חייטא אנא זבני ובאתי לפני רב יהודה ואמר לי מתגרניא נפלת ליד. כלומר בעל תיגרא (בעל מתחתה היה) נפלת לידי ואמר לי הכי אמר שמואל אשת חבר הרי היא כחבר. חבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן כו' עד שתפסל: ת"ר אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בת עם הארץ שנשאת לחבר וכן עבד עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות. אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בת חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבד של חבר שנמכר לעם הארץ. אין צריכין לקבל דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר צריכין לקבל לכתחלה. וכן היה ר' שמעון (אומר) בן אלעזר אומר משום ר' מאיר מעשה באשה שנשאת לחכם והיתה קושרת לו תפילין בזרועו ומת ונשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מכס על ידו. אמר רב חלב. ומפקינן חלב ומעיילינן תחיכת דג שאין בה סימן.

ל) חולין סו. ע"ש, ב) סוכה יח., ג) [ער' תוס' לעיל לד. ד"ה ר"ע איקלע לניגוח ועי' היטב מ"ש בשם רש"י תענית יא: ד"ה מר עוקבא], ד) [לעיל לו. לח: וש"נ], ה) [שבועות ל:], ו) [גרי"ף והרא"ש ליתא ע"ש], ז) [בכורות ל:], ח) [נ"ל היא בחזקתה וכ"ל בבכורות], ט) בכורות שם עש"ב [תוספ' דמאי פ"ב הי"ב ע"ש], י) [בכורות שם ע"ש היטב], כ) [ביבשה רש"ש], ל) [בשם רש"ש], מ) [נ"ל אחר ד"ה קדש נוגש], נ) [בדפוס"י לקבל].

תורה אור השלם

1. וְיֹאמַר אֵלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ לַיְיָ מָחָר אֶת אֲשֶׁר תֹּאפוּ אֹפוּ וְאֶת אֲשֶׁר תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֶת כָּל הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר:
שמות טז כג

2. לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע:
משלי יב כא

הגהות הב"ח

(א) גמ' לקמיה ההוא טוגא דהוה דמי לשפרנונא:

לעזי רש"י

דבדב"ש [רבדי"ש]. שטף מים.
אנגליא". צליפח (דג טמא).

מוסף רש"י

סולתנית. מין דגים טהורים וסולתנית שמן ובקטנותו אין לו סנפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאחר זמן, ומתמיין חילק של עני"ם אסור, אותו מין דגים קטנים ונמכר הרבה ביחד (לעיל לד:). **שערבונה עולה עמה.** דגים טמאים דומין לה ועולין עמה (שם). אקונס כו'. טולן לשון פרסי הן (חולין שם). **צחנתא.** מין דגים קטנים, **דבב נהרא.** הנהר בב שמו (סוכה יח:). **דרדיפי מיא.** קלות ומתהרות לרוץ (שם). **חוט השדרה.** טוען כח בגדם ובהמה ודגים להיות שדרתו עומדת בגבריאות (שם). **והא קא חזינן דקאי.** בכמה בהרות הרלופין במימיהן (שם). **קלפי.** קשקשים (שם). **דלא מרבה טינא דג טמא.** אין טיט של אותו נהר מגדיל ומשקיע שקלים ורמשים (שם). **האידנא כו'.** שהוסקו לתוכן עכשיו והם מגדלין שקלים ומהן יורדין לאותו נהר (שם). **אינן צריכין לקבל דברי חברות.** אם חזרו מתת יד מכר (בכורות לו:). **קשרי מוכס.** שיש חותמות למוכסים וכשנותנין להן המכס הם נותנין לו חותם כדי שלא יתבענו מוכס שני (שם).

מסורת הש"ס

(ה) תוס' ד"ה כל כד של חרש כו"ל. (ו) נראה דל"ל שאלו לקמיה דר' יוחנן ואמר להם לעבד חבר וכו'.

פת למאי ניחוש לה בו'. בקונטרס לא גרס האי עד מילתיה דשמואל ונראה טעמא משום דלמה יקשה זה של פת יותר מן האחרים מיהו אין בשביל כך נהגיה הספרים: **ימ"ח** מח"ג אינם ניקחים **אלא** מן המומחה. ותע"ג דקא חשיב תנא הוצרך לחשוב גבינה לפי שאין טעם איסורן שוה שחלב אסור משום עירוב חלב טמא אבל טעם גבינה הוא משום גילוי כדפרי' לעיל (דף לה.) מיהו לרבי ירמיה דמפרש לעיל (שם) טעם גבינה משום לתלומי חלב טמא לפרש"י קשה לרבי יהודה למה הוצרך לשנות כאן גבינה ובתוספתא קא חשיב בזאת הבריתא במקום חלב חתיכת דג שאין בה סימן: **תנינא** להא דת"ר. תימה דהא תני במתני' וישראל רואהו משמע הא לא חזי ליה כל שעתא אסור וי"ל דרואהו לאו דוקא אלא ר"ל יכול לראותו: **אי** דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא. דאין דיוסב בלד עדרו וליכא למיחש לגילוי כיון שכל שעה הוא תופסו בידו מ"כ ליכא למיחש למידי מיהו היכא דיש לחוש לגילוי אסור כדפרישית לעיל(ה) דמסקנת לא מהני מידי היכא דטרקי' כדאמרי' בהגוזל בתרא (ב"ק דף קטו:) **התם** קא בעי ליה למשקה. ות"מ ודקאמר לה מאי קאמר פשיטא דבולר לגת תנן וי"ל דס"ד דמקשה דה"ה בולר לאכילה והא דנקט לגת לרבותא (דב"ה) [דהלל] דאפילו הכי לא הוכשר: כאן

אסורין בחותם אחד [א]חילתית מוריים פת גבינה מותרין בחותם אחד (ב) פת למאי ניחוש לה אי משום איחלופי קרירא בחמימא מידע ידיע דחיטי בדשערי נמי מידע ידיע אי כי הדדי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף ורב מ"ש גבינה דלא טרח ומזייף חלב נמי לא טרח ומזייף אמר רב כהנא [ב]אפיק חלב ועייל חתיכת דג שאין בה סימן היינו בשר תרי גווני בשר ושמואל אומר בי"ת אסור בחותם אחד מח"ג מותר בחותם אחד בשר יין תכלת אסורין בחותם אחד מוריים חילתית גבינה מותרין בחותם אחד לשמואל חתיכת דג שאין בה סימן היינו בשר תרי גווני בשר לא אמרינן ת"ר (ג)אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא לא יין ולא מוריים ולא חלב ולא מלח סלקונדרית ולא חילתית ולא גבינה [ג]אלא מן המומחה וכולן [ד]אם נתארח אצל בעל הבית מותר מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי [ה]שגר לו בעל הבית לביתו מותר מ"ט בעל הבית (ו)לא שביק היתירא ואכל איסורא וכי משגר ליה ממאי דאכיל משדר ליה: ומלח סלקונדרית: מאי מלח סלקונדרית אמר רב יהודה אמר שמואל מלח שכל סלקונדרי רומי אוכלין אותה תנו רבנן (ז)מלח סלקונדרית שחורה אסורה לבנה מותרת דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לבנה אסורה שחורה מותרת רבי יהודה בן גמליאל משום רבי חנינא בן גמליאל אומר זו וזו אסורה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדברי האומר לבנה אסורה קירבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה לדברי האומר שחורה אסורה קירבי דגים שחורים טמאים מעורבין בה לדברי האומר זו וזו אסורה זה וזה מעורבין בה אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל זקן אחד היה בשכונתנו שהיה מחליק פניה בשומן חזיר: הרי אלו אסורים: למעוטי מאי [ח]לחזקיה למעוטי בידוע לרבי יוחנן למעוטי מוריים וגבינת בית אונייקי וסתמא כר"מ: **מתני'** ואלו מותרין באכילה [ט]חלב שחלבו עובד כוכבים וישראל רואהו [י]והדבש [יא]והדבדבניות אע"פ שמנטפין אין בהן משום הכשר משקה [יב]וכבשין שאין דרכן לתת לתוכן יין וחומץ [יג]וטרית שאינה טרופה [יד]וציר שיש בה דגה [טו]ועלה של חילתית [טז]וזיתי גלוסקאות המגולגלין ר' יוסי אומר השלחין אסורין [יז]החגבים הבאים מן הסלולה אסורין מן [יח]ההפתק מותרין וכן [יט]לתרומה: **גמ'** תנינא להא דת"ר [כ]יושב ישראל בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולב לו ומביא לו ואינו חושש היכי דמי אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא ואי דאיכא דבר טמא בעדרו אמאי לעולם דאיכא דבר טמא [כא]וכי קאי חזי ליה וכי יתיב לא חזי ליה מהו דתימא כיון דיתיב לא חזי ליה ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה קמ"ל כיון דכי קאי חזי ליה אירתותי מירתת ולא מיערב ביה: והדבש: דבש [כב]למאי ניחוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים [כג]נותן טעם לפגם הוא ומותר: והדבדבניות אף על פי שמנטפות אין בהן משום הכשר משקה: ורמינהי [כד]הבוצר לגת שמאי אומר [כה]הוכשר הלל אומר לא הוכשר ואודי ליה הלל לשמאי התם קא בעי ליה למשקה הכא לא קא בעי ליה למשקה: וטרית שאינה טרופה: [כו]תנו רבנן איזו היא טרית שאינה טרופה [כז]כל שראש ושדרה ניכר ואיזו ציר שיש בה דגה [כח]כל שכילבית אחת או שתי כילביות

שוטטות

חדיס ואין להן חוט השדרה: **כילבית.** גדילה מאליה בציר דגים טהורים ואם יש שם ציר (ד) דגים טמא אין כילבית גדילה בו:

שוטטות

אסורין בחותם אחד. לר' יוחנן למעוטי מוריים וגבינת בית אונייקי וסתמא כר' מאיר: משנה בשביעית פרק כלל גדול אמרו בשביעית קליפי אגוזים והגרעינין יש להן שביעית ולדמיהן השבע צובע לעצמו לא יצבע בשכר שאין עושין סחורה בפירות שביעית. ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבילות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא בכרמשים כו'. עד שיידי חיה עופות ודגים שנתמנו להן מינין טמאין מותר למוכרם. ר' יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר. ובלבד שלא תהא אומנתו לכך. וחכמים אוסרין. ואמר בגמרא דיליה (ו) כתיב טמאים מה ת"ל וטמאים יהיו לכם אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה. כל דבר שאיסורו דבר תורה אסור לסחור בו. איסורו מדברי חכמים מותר לסחור בו. והרי חמור וגמל למלאכה הן גדילין. ר' הושעיא נסיב ויהיב במוריים. ר' הונא נסיב ויהיב בחלתיתא: **מתני'** ואלו מותרין באכילה חלב שחלבו עובד כוכבים וישראל רואהו כו'. תנינא להא דת"ר ישראל יושב בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולב ומביא לו ואינו חושש. ואוקימנא אע"ג דאית ליה בהמה טמאה בעדרו. וכי קאי חזי ליה וכי יתיב לא קא חזי ליה. מהו דתימא כיון דהוא יתיב ניחוש דלמא מערב ביה חלב בהמה טמאה. קמ"ל כיון דכי קאי חזי ליה מירתת ולא מערב. והדבש מותר דליכא חשש אי משום איערובי אי מערב ביה מבאיש. אי משום בשולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם מותר. ומדחזינן כרוב התלמוד דמוקים להו בנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. ש"מ דהא לישנא דוקא. מיהו כיון דחזינן באידך פירקין דמפרש ואמר ר' יוחנן כאידך לישנא סבירא ליה כל שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת. הלכך בענין בתרי לישני. והדבדבניות. פי' (חסר איזה תיבות) אע"פ שהן מנטפות אין בהן משום הכשר. ג) והלל אומר לא הוכשר. והודה לו הלל לשמאי. הנה הנישוך מכשיר. ושנינן התם למשקה בעי להו דהא לגת בוצר. הכא לא בעי להו למשקה. וטרית שאינה טרופה רצוי שיש בה דגה מותרין: **ה"ר** איזו היא טרית שאינה טרופה כל שראשה ושדרה ניכר שהוא מדג טמא. איזהו ציר שיש בה דגה. בסתומות כילבית אחת. בפתוחות עד שיהו שתי כילביות. פי' כילבית דג קטן טהור ואם מצא בגרב שתי כילביות שוטטות בו

ע"ן משפט נר מצוה

קעד א ב מי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה י סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קיח סעיף ג:

קעה ג ד ה מי' פי"ג שם הלכה כה כו טוש"ע י"ד סי' קיט סעיף ג וסעיף כ:

קעו ו מי' פ"ג שם הל' ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' קטו סעיף ג:

קעז ז מי' פי"ז שם הלכה כג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיד סעיף ז:

קעח ח ט מי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף ט:

קעט י כ ל מי' שם פ"ג הלכה כב כג סמג שם טוש"ע שם:

קפ מ נ מי' פי"ז שם הל' כד סמג שם טוש"ע שם סעיף ח:

ס [מי' פי"ב מהלכות מעשר הל' מן]:

קפא ע מי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' קטו סעיף ג:

קפב פ מי' שם פי"ז הלכה כג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קיד סעיף ז [וסי' קג סעיף ד]:

קפג צ מי' פי"ח מהל' טומאת אוכלין הלכה ג סמג עשין רמו:

קפד ק מי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה כג סמג לאוין קמח טור י"ד סי' קיד:

קפה ר מי' שם הל' כב סמג שם טור ש"ע י"ד סי' פג סעי' ו:

רבינו חננאל

אבל חלב מותר בחותם אחד. בשר יין תכלת סימן חב"ת אסורים בחותם אחד חלתית מוריים פת גבינה סימן חמפ"ג מותרים בחותם אחד. ושמואל אמר בשר יין תכלת אסורים בחותם אחד. אבל מוריים חלתית גבינה מותרים בחותם אחד. וקי"ל כרב: ת"ר אין לוקחין בסוריא יין ולא מוריים ולא חתיכה שאין בה סימן ולא מלח סלקונדית בין שחורה בין לבנה ולא גבינה אלא מן המומחה סימן י"מ מח"ג וכולן אם נתארח אצל בעה"ב מותר דלא שביק בעה"ב היתרא ואכיל איסורא וכ' יהושע בן לוי דאמר שגר לו בעה"ב בביתו מותר דבעה"ב ממאי דאכיל משדר ליה ולא שביק היתרא ואכיל איסורא. מלח סלקונדית אסיקנא לדברי האוסר שחורה ולבנה. סבר קרבי דגים שחורים וקרבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה. ואמר ר' אבהו משום דר' חנניה בן גמליאל זקן היה בשכונתנו והיה מחליק פניה בשומן חזיר. עוד שנינו בסיפא דמתני' הרי אלו אסורין ואין איסורן איסור הנאה. למעוטי מאי. לחזקיה למעוטי בידוע. כלומר אם נודע דודאי נתן בכבשין יין או חומץ אסורין אפי' בהנאה. לר' יוחנן למעוטי מוריים וגבינת בית אונייקי וסתמא כר' מאיר: משנה בשביעית פרק כלל גדול אמרו בשביעית קליפי אגוזים והגרעינין יש להן שביעית ולדמיהן השבע צובע לעצמו לא יצבע בשכר שאין עושין סחורה בפירות שביעית. ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבילות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא בכרמשים כו'. עד שיידי חיה עופות ודגים שנתמנו להן מינין טמאין מותר למוכרם. ר' יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר. ובלבד שלא תהא אומנתו לכך. וחכמים אוסרין. ואמר בגמרא דיליה (ו) כתיב טמאים מה ת"ל וטמאים יהיו לכם אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה. כל דבר שאיסורו דבר תורה אסור לסחור בו. איסורו מדברי חכמים מותר לסחור בו. והרי חמור וגמל למלאכה הן גדילין. ר' הושעיא נסיב ויהיב במוריים. ר' הונא נסיב ויהיב בחלתיתא: **מתני'** ואלו מותרין באכילה חלב שחלבו עובד כוכבים וישראל רואהו כו'. תנינא להא דת"ר ישראל יושב בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולב ומביא לו ואינו חושש. ואוקימנא אע"ג דאית ליה בהמה טמאה בעדרו. וכי קאי חזי ליה וכי יתיב לא קא חזי ליה. מהו דתימא כיון דהוא יתיב ניחוש דלמא מערב ביה חלב בהמה טמאה. קמ"ל כיון דכי קאי חזי ליה מירתת ולא מערב. והדבש מותר דליכא חשש אי משום איערובי אי מערב ביה מבאיש. אי משום בשולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם מותר. ומדחזינן כרוב התלמוד דמוקים להו בנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. ש"מ דהא לישנא דוקא. מיהו כיון דחזינן באידך פירקין דמפרש ואמר ר' יוחנן כאידך לישנא סבירא ליה כל שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת. הלכך בענין בתרי לישני. והדבדבניות. פי' (חסר איזה תיבות) אע"פ שהן מנטפות אין בהן משום הכשר. ג) והלל אומר לא הוכשר. והודה לו הלל לשמאי. הנה הנישוך מכשיר. ושנינן התם למשקה בעי להו דהא לגת בוצר. הכא לא בעי להו למשקה. וטרית שאינה טרופה רצוי שיש בה דגה מותרין: **ה"ר** איזו היא טרית שאינה טרופה כל שראשה ושדרה ניכר שהוא מדג טמא. איזהו ציר שיש בה דגה. בסתומות כילבית אחת. בפתוחות עד שיהו שתי כילביות. פי' כילבית דג קטן טהור ואם מצא בגרב שתי כילביות שוטטות בו

מסורין בחותם אחד. לשגר ביד עובד כוכבים דכשר ותכלת דמיהן יקרים טרח ומזייף להחליפם ועל היין לנסכו. ולחלב פריך לקמן: **חילתים.** להחליף זה בזה פורתא הוא דמהני ולא טרח ומזייף: **פת למאי ניחוש לה** כלל לא גרסינן [ה]הכא אלא במלתיה דשמואל גרסינן לה (והכי) [והכא] גרסינן **מאי שנא גבינה כו': חתיכות דג.** דמיהן יקרים ומזייף: **שמואל כו'.** שמואל לא פליג אדרב אלא קסבר לא ליף לאתנויי סימנא למיתני אחתיכת דג לאיסור ועל הפת להתיר כדמפרש ואזיל: **ושמואל.** אמר לך חתיכת דג היינו בשר וכיון דבשר אשמועינן הרי דגים בכלל: **ופת למאי ניחוש לה.** דיתיב לה סימנא להתיר ולמיתני חמפ"ג: **אי משום איחלופי כו'.** מאי איכא למיחש: (ב) **כי הדדי.** שמא יש עמו הדומה לו פשיטא לן כיון דאיכא חותם לא טרח ומזייף במידי דלית ליה רווחא: ה"ג **ושמואל חתיכת דג היינו בשר ותרי גווני בשר לא אמרינן פת למאי ניחוש לה כו': אין לוקחין ימ"ח מח"ג כו'.** שחנווני שבסוריא חשידי דלא קפדי אלפני עור לא תתן מכשול(ג) ומזבני לישראל דבריס שלקחו מן העובד כוכבים מיהו אינהו גופייהו לא אכלי איסורא הלכך אם נתארח אצלו מותר לאכול עמו: **שגר לו.** בתמיה: **סלקונדרי רומי.** נתמומין שברומי: **אוכלין אותה.** ואסור משום שמערבין בה קירבי דגים טמאים וחתיכות גדולות עושין ממנה: **זקן אחד.** עובד כוכבים היה: **למעוטי בידוע.** גבי כבשין שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ ואם בידוע שנתן יין שם אסורין אפילו בהנאה: **למעוטי מוריים.** דאסור אפי' בהנאה והך סתמא ר"מ היא: **מתני' והדבדבניות.** אשכולות של ענבים: **שאינה טרופה.** שיכרין חתיכות דגים: **עלה של חילתית.** דהא לא מפסקו לה בסכינא: **וזיתי גלוסקאות המגולגלין.** זיתים הכנוסין בכלי עגול ומתחממין ונעצרין מאליהן כעין גלוסקא. מגולגלין כמו(ד) מגולגלת(ה) שנתחממו ונרפו מחמת שמנן ובלע"ז מול"ש. ובגמ' (דף מ:) פריך פשיטא למאי ניחוש לה: **שלחין אסורין.** חזיתים קמהדר. ובגמרא (דף מ:) מפרש לה: **מן הסלולה.** הנמכרין בסל לפני החגים אסורין. ובגמרא [שם] מפרש מפני שמזלף עליהן יין: **מן הפפק.** מקוס כיוסן של חגבים מלוחין: **מותרין.** דאין מזלף עליהן עד שנותנו לפניו למכור: **וכן לתרומה.** מפרש בגמ' [שם]: **גמ' יושב ישראל.** ואפילו אין רואהו: **איערובי.** שמא עירב בו יין: **הכונר לגת.** לדרכן בגת ולעשות מהן יין: **הוכשר.** לענין טומאה במשקה המזלף הואיל ולכך הן עומדין ניחא ליה במאי דנפיק מיניהו. ודבדבניות עצמן הן לאכילה: **כל שראשו ושדרה** (ג) **ניכרין.** של כל דג ודג שהדגים ניכרין בראשן בין טמא לטהור שהטמאים ראשיהן

הגהות הב"ח

(א) גמ' פת גבינה מותרין בחותם אחד מאי שנא גבינה דלא טרח ומזייף וכו' ותרי גווני בשר לא אמרינן פת למאי ניחוש לה אי משום יכו' אין ניחוש לה אי מ"ר אין לוקחין ימ"ח: (ב) רש"י ד"ה אי כי הדדי: (ג) ר"ח כל שרשש ושדרה של כל דג ודג ניכרין שהדגים: (ד) ד"ה מלכות וכו' איר דג טמא: (ה) תוס' ד"ה אי דליכא וכו' כדפרישית לעיל. נ"ב בלף לה בד"ה משום ניקור:

לעזי רש"י

מול"ש. רכים (מרוכבים מרוב שרייה בשמנם).

מוסף רש"י

הבוצר לגת. הבולר ענבים לדרכן בגת, דאילו הבולר לעיקוקין משקה היוצא מהם אין מכשירים דלא ניחא ליה (שבת שו.). שמאי אומר הוכשר. בין הנלף מהן על גביהן ואע"ג דאזיל לאיבוד לאדם שמותת מן הסליס, נזרה שמא יבלענו בקופות מוזפפות (שם); דאע"ג דלא ניחא ליה בהמשקה היינא מהם דהא לאיבוד אזיל נזרינן לה כו' (חולין לו.).

ה) [תוס' סד"ה ע"ש], ו) [עיין לו. תמוה כו. חולין ד.]. ז) [תוס' ד"ה ר"ש], ד) [לעיל לח.]. ה) [פי' מוכר הענוי לסמוכה. עיין ערך לפפק ג'], ו) [תוספתא פ"ה], ז) [לעיל לו. וש"נ]. ח) שבת עו. ת. חולין לו.; ט) [תוס' ד"ה ה"ו], י) כ"ה בדפוס פיזרו, כ) [ויקרא יטן], ל) בס"ת נוסף: ביה. מ) [עיינו מת.].

ה) הוא פירושלמי פ"ז דשביעית הלכה ג'. כ) נראה דחסר כאן וא"ל אני והא תנינן הבולר לגת שמאי אומר הוכשר והלל אומר וכו'.

שוטטות. לשון [ח]שטין על המים: חביות פתוחות לא סגי בחדא דאיכא למימר מעלמא נפל ביה: **וכדגים כל שיש בהן סנפיר וקשקשת.** משנה היא בחלו טרפות (חולין דף נט.). אלמא אין סימן לדגים בדבר אחר וקשיא לתרוייהו: **אבל בגופן.** לאכול גופן של דגים של טרפה: **מריש הוה מעכילנא בליר.** בחד סימן או בתלת או בשדרה דהוה ס"ד דכי פליגי רב הונא ורב נחמן בגופן פליגי אבל בלירן אפילו רב הונא מודה: **בלירן נמי לא** (ב) **עכילנא.** דסברת לי כרב הונא: **כשחתיכות שוות.** כשמחברין אותן יחד מתחברות ונראות שהיו כולן מדג אחד: **ומי איכא דשרי כה"ג באחרא דשכיחי קלפי.** די"ל שמא דגים טהורין ומעמאין יש וקשקשים מן הטהורין בלו: **ואנא לא מיסר אסרינא.** לאכול גופן משום קליפי דמישתכחי בארבא ורב אשי קאמר לה: **דקאמר לי רב פפא.** דשרינו רב הונא: **עריבה.** ספינה קטנה: **כולן מותרות.** דכי היכי דהואי בהן הואי נמי בכולהו ואזלו לעלמא: **מתלתא קראי.** מג' מקמים גדולים שהם כדי לסמוך עליהם כעל המקרא: **דמן ביני.** מקום: **עוברן.** ביצים שלהן: **מסריץ.** דג עלמו במעי אמו: **זה מסריץ מכחוש.** דג טהור לאחר שהוטלה ביצתו משרצת (ג) ועומדת מאליה בחול אבל אבל דג טמא משריץ מבפנים במעי האם לאחר שנגמרין ביציו במעיו: **סימני ביצים.** של עוף טהור: ט) **שכודרת.** משוכה שרחבה בראשה אחד והולכת ומקצרת ומשכת: **וענגולגלת.** עגולה מלידה ומגלגלת לאין לידה רחביה: **ראשה אחד כד.** רחב פלטר"א בלע"ז כלומר עשוי ככד שרחב מתחתיו בית מושבו: **אלכון.** אלכוס"ל: **אלמון.** מויר"ל: **בילת השרץ.** לב והלטאה מטילי ביצים הן. לב הוא כוכורי"ל בלע"ז הלומה לצפרדע. ומפקא מיניה דאם ריקמה ומיקבה מטמא במגע בשחיטת חולין (דף קכו.): והתניא

כאן בפתוחות כאן בסתומות. פ"ה דבפתוחות לא סגי בחדא דאיכא למימר מעלמא נפל ביה והקשה הר"ר אפריים ז) (מדתני) בסמוך עובד כוכבים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת מהן פתוחות כולן מותרות אלמא בפתוחות תלינן לקולא דאמר כי היכי דהואי בהך הוה בחמריני אלא לעלמא אזלו ועי"ק לי חייסינן דמעלמא נפל בה שתים נמי ניחוש דלמא העובד כוכבים הניחם שם לכך היה מפרש הר"ר אפריים להפך בפתוחות סגיא בחדא דאיכא למימר אחריתי אזלא לעלמא ואיכא למיחש שמא העובד כוכבים הניח שם דאדרבה לקולא תלינן אבל בסתומות צריך שתים מיהו יש לישב פ"ה דשאני התם שנמצאו שתים כילבית באחת מן החביות אבל הכא אין נמצא כאן שום חבית להכשר בהלכתו ולכך יש לפסול בפתוחות: **ובדגים** בל שיש לו סנפיר וכו'. פ"ה משמע שאין הכשר בדגים בדבר אחר וקשיא לתרוייהו ותימה דא"כ כי משני בחותם דדמו ריסייהו לטמאים פירוש ולחותם הולך סנפיר וקשקשת ומה תירץ אליבא דמ"ד לו לאשו לו שדרו ולבדוק בשדרה דכל דג טמא אין לו חוט השדרה לכך נראה דמשדרה לא פריך מידי והא דלא חשיב ליה תנא בהדי סנפיר וקשקשת היינו משום דסימני גוופי לא קא חשיב:

מחלוקת בצירן אבל בגופן לא. ולא"ת והא לירן נמי אסור לתוריית[ח] כדאמרינן (חולין דף קיב:) הטמאים לרבות לירן ורוטבן וא"ל דודאי לתוריית[ח] לירן אסור מיהו לירן בטיל ברוב וגופן לא בטיל דבריה לא בטילה: **וחזא** ביה קלפי ושרייה. ומיירי כגון שלא היה שם אלא מין אחד ומאן דאסר היינו משום דשמיט בה קלפי מעיקרא:

נמצאת כילבית. פירוש הכשר כילבית היינו שתים בפתוחות לפרש"י דלעיל ולפי' הר"ר אפריים שתים בסתומות: **אמר רבא** בשנימוחו. תימה אמאי לא משני קסבר סימני עוברי דגים לאו לתוריית[ח] ולכך אין לבדוק בסימנים דה"ג משני פרק אלו טרפות (חולין דף סד. ושם) גבי סימני ביצים דלאו מדאוריית[ח] ניהו דקא פריך ולבדוק בסימנים ומשני סימני ביצים לאו מדאוריית[ח] ואור"ת דש"מ מהכא סימני עוברי דגים לתוריית[ח] ולכך יש להמיר הבורבוטא אע"ג דאין אנו מוצאין בהם קשקשים דהא יש בהם סימנים ועוברים מיהו יש לדחות לעולם אימא לך סימנים לאו לתוריית[ח] והא דלא שני הכא משום דאכתי תיקשי דאין נקחין אלא מן המומחה משמע דאין שום לד היתר ליקח אלא מן המומחה ואין זה דאם לא נימוחו שהסימנים ניכרים ואומר של דג פלוני טהור להשתא איכא תרתי לגיזותא וכה"ג נקחים אף אלא מן המומחה כדאמרי' התם (דף סג.): גבי ביצים דלוקחין מהן כשאומר

שוטטות בו השתא כילבית אחת אמרת שרי שתי כילביות מבעיא לא קשיא כאן [א]בפתוחות כאן בסתומות איתמר רב הונא אמר עד שתהא [ב]ראש ושדרה ניכר רב נחמן אמר או ראש או שדרה מתיב רב עוקבא בר חמא [ג]ובדגים [ד]כל שיש לו סנפיר וקשקשת אמר אביי כי תניא ההיא בארא' ופלמודא דדמו רישייהו לטמאים אמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת [ה]לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר אמר ר' זירא מריש הוה מטבילנא בצירן כיון דשמענא להא דאמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר בצירן נמי לא מטבילנא אמר רב פפא הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחת ואחת מיתיבי [ו]החתיכות שיש בהן סימן בין בכולן בין במקצתן ואפילו באחד ממאה שבהן כולן מותרות ומעשה בעובד כוכבים אחד שהביא גרב של חתיכות ונמצא סימן באחת מהן והתיר רשב"ג את הגרב כולו תרגמה רב פפא [ז]כשחתיכות שוות א"ה מאי למימרא מהו דתימא ניחוש דלמא אתרמי קמ"ל ההוא ארבא דצחנתא דאתי לסיכרא נפק רב הונא בר חיננא וחזא ביה קלפי ושרייה א"ל רבא ומי איכא דשרי כה"ג באתרא דשכיחי קלפי [ח]נפק שיפורי דרבא ואסר שיפורי דרב הונא בר חיננא ושרי א"ר ירמיה מדפתי לדידי אמר לי רב פפי כי שרא רב הונא בר חיננא בצירן אבל בגופן לא אמר רב אשי לדידי אמר לי רב פפא כי שרא רב הונא בר חיננא אפי' בגופן ואנא לא מיסר אסרינא דקאמר לי רב פפא ולא מישרא שרינא דהא אמר (לי) רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחד ואחד יתיב רב חיננא בר אידי קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר [ט]עובד כוכבים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת מהן פתוחות כולן מותרות היא מותרת וכולן אסורות א"ל מנא לך הא [י] מתלתא קראי שמיע לי מרב ושמואל ורבי יוחנן אמר רב [יא]ברונא אמר רב [יב]קירבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה רמי ליה עולא לרבי דוסתאי דמן בירי מדקאמר רב קירבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה מכלל דדג טמא אית ליה עובר ורמינהי [יג]דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים סמי מכאן עוברן א"ל רבי זירא לא תיסמי תרוייהו מטילי ביצים גינהו אלא זה משריץ מבחוץ וזה משריץ מבפנים למה לי מומחה לבדוק בסימנין דתניא [יד]כסימני ביצים כך סימני דגים סימני דגים סלקא דעתך סימני דגים [טו]סנפיר וקשקשת כתיב בהו אלא כסימני ביצים [טז]כך סימני עוברי דגים ואלו הן סימני ביצים [יז]כל שכודרת וענגולגלת ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה ב' ראשיה חדין וב' ראשיה כדין טמאה [יח]חלמון מבחוץ [יט]וחלבון מבפנים טמאה חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהור חלבון וחלמון מעורבין זה בזה זו היא ביצת השרץ אמר רבא כשנימוחו ולרבי דוסתאי דמן בירי דאמר סמי מכאן עוברן והתניא

של עוף פלוני טהור לכך הולכן לתרן כשנימוחו כך דקדק ר"י ולא"ת דאכתי לאו מילתא פסיקתא היא דהא אם אמר אני מלחתים נאמן אף שלא מן המומחה ויש לומר דדבר זה לא שכיח ברוב מוכרים שיהיו בשעת מליחה ורבינו יהודה הקשה על פר"ת דאי סימני [כ]דגים דאוריית[ח] אם כן תלי תניא בדלא תניא דקאמר כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים ועוד הקשה מן הירושלמי דפירקין נתן בר רבא אמר קמיה שמואל ידע אנא מפרשא בין עוברי דגים טמאים לעוברי דגים טהורים עוברי דגים טמאים עגולים עוברי דגים טהורים [כא]אמר ליה הדא סלפותא מ"ל מה מהו פירוש הראה לו עובר של דג טהור ומ"ל עומא מ"ל לא ביש לי דאמרת על טהור טמא אלא סופך לומר על טמא טהור משמע דיש עוברי דג טמא דומין לשל טהור כמו בביצים דאיכא דעורבא דדמיא ליונה אלמא סימנים לאו לתוריית[ח] ואין לסמוך על סימני עוברי דגים מיהו אין לאסור הבורבוטא כי אמת הוא שיש לו במים ומשירן בשעה שעולה מן המים:

מסורת הש"ס

א) חולין נט., ב) [תוספ' פ"ה ה"י], ג) [לקמן מ:], ד) [גיר' רא"ש בסנא], ה) [בכורות ז:], ו) חולין סג: ע"ש, ז) [הלמון והלבון גר' בערוך ע' הלמון בה' תחת הח"], ח) [ביצה לו:], ט) ע"ל שכודרת בדלי"ת עי' תוס' חולין סד ע"ב ד"ה כדרכה, י) [ע"ל מדאמר], כ) [ע"ל עוברי דגים], ל) תמי לי הדא קליפתא כל"ל. רש"ל.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שחלוקת וכו' בראמרינן המטאים. עיין בתוס' חולין שם וע"ע ועיין בכורות דף ו ע"ב תוס' ד"ה לאסור [ועי' פ"מ יו"ל סימן פ"ג]:

הגהות הב"ח

(א) נסרא מגא לך הא א"ל מתלתא: (ב) רש"י ד"ה בלירן נמי לא מטבילנא: (ג) ד"ה זה משרץ וכו' מאלתא ונוצרת מאליה (בחול) מז"מ וז"ב יש מגיהין בחרץ:

לעזי רש"י

פלטר"א [פלט"א]. שטוח.
אלבוס"ל [אלבו"ם]. חלבון (הביצה).
מויר"ל. חלמון (הביצה).
כוכורי"ל [בוטירי"ל]. קרפדה קטנה.

רבינו חננאל

הא דתנן בדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת אוקימנא מיני דגים ששמן בארא' ופלמירא שראשם דומה לראש דגים טמאין אבל שאר דגים לכולי האי לא חיישינן: אמר רב פפא טרית שאינה טרופה הלכתא עד שיהא ראש ושדרה של כל אחד ואחד ניכר ואם לאו אפילו לטבול בצירן אסור. ומוחבינן עליה חתיכת דג שיש בה סימן בין בכולה בין במקצתה אפילו אחד במאה כולן מותרות. ומעשה בעובד כוכבים שהביא גרב מלא חתיכות בצירן ונמצא סימן באחד מהן והתיר רשב"ג את הגרב כולו ומשני רב פפא בשחתיכות שוות פי' כשניתן חתיכה על חברתה מתראה דג שלם ומקשינן אי הכי מאי למימרא ופרקינן מהו דתימא ניחוש דלמא אתרמי אתרמי ליה קמ"ל דלא חיישינן: ההוא ארבא דצחניתא דאתאי לסיכרא הזי קילפי שהן קשקשין רב הונא בר חיננא שרא ליה אמר רבא מי איכא דשרי כי הא מלתא באתרא דשכיחי קילפי נפקי שיפורי דרבא ואסיר שיפורי דרב הונא בר חיננא ושארו. ואסיקנא אמר רב אשי אנא לא אסרנא ולא שרינא בין בגופן בין בצירן וקיימא לן כרב אשי דהוא בתראה: יתיב רב אדא בר אהבה וקאמר עובד כוכבים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת מהן

עין משפט נר מצוה

קפו א מ"י פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה כג ועיין במ"מ סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן פג סעיף ו:
קפו ב מ"י שם סמג שם טור"ד סי' קיד:
קפח ג מ"י שם פ"ל הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סימן פג סעיף ל:
קפט ד מ"י שם פ"ג הלכה כג סמג שם טור"ד סימן קיד:
קצ ה ו מ"י שם הלכה כד סמג שם טוש"ע י"ד סימן פג סעיף ד:
קצא ז מ"י שם הלכה כג טור ס"ע שם סעיף ו:
קצב ח מ"י שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף ז:
קצג ט מ"י שם טוש"ע שם סעיף ח:
קצד י מ"י שם הלכה יח סמג שם טוש"ע י"ד סימן פו סעיף ל וסימן פג סעיף ח:

תורה אור השלם

ו. אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ: ויקרא יא ט

מוסף רש"י

דג טמא משריץ. נגופו עוכרו כשאל בהמה ומיה (בכורות ז). **דג טהור מטיל ביצים.** ויוצר עליהן ומתמנן על שיופלים מן הקליפות כעופות (שם). **עוברי דגים.** ביצי הדגים כמות שהן מחוברים יחד (חולין סד.). **שכודרת.** עגה בכדור, פלוט"ל. כולה ועגולגלת מלא היא, דאי תנא עגולגלת לחודה הוה משמע עגולה בעלמה וכגביעה, להכי תני כולה ועגולגלת, כעיגולה של כדור שאינה קלוטה אלא עגולה בעובי, והכי מפרש דאם אחד כד ראשה אחד חד, דלא כבדור ממש אלא משוכה לארכה ועגולה לרחבה (שם). **כד.** פלוט"ל בלע"ז, שאינו חד אלא ככדור (שם). **אלכון.** אלכו"ן (שם). **אלמון.** מויר"ל (שם). **ביצת השרץ.** לב והלטאה מטילין ביצים (שם).

הדרן עלך אין מעמידין

רבינו חננאל (המשך)

פתוחות כולן מותרות כמאן דמערבן דמו וכולן כחדא חשיבי סתומות היא מותרת וכולן אסורות אמר ליה מנא לך הא אמר ליה מרב ושמואל ור' יוחנן. אמר רב ברונא אמר רב קרבי דגים ועוברן אינן נלקחין אלא מן המומחה ומקשינן למימרא דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים ופרקינן תרוייהו מטילי ביצים גינהו מיהו טמא משריץ מבפנים דג טהור מטיל ביצים ומשריץ מבחוץ ולמה לי מומחה נבדוק בסימנין דתניא כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים ובסימני ביצים תנינן כל שכודרת ועגולגלת ראשה אחד חד וראשה אחד כד כלומר